

BOŽSKÁ LITURGIA

Eucharistia nás zjednocuje

Božská liturgia sa začína tým, čím sa to všetko jedného dňa skončí – Božím kráľovstvom: „*Požehnané kráľovstvo Otca i Syna i Svätého Ducha...*” Týmto zvolaním sa začína každá eucharistická slávnosť v byzantskej tradícii. Tieto slová ohlasujú cieľ každej liturgie – nebeskú hostinu. (*Lk 13, 29; Zjv 19, 9*)

Kým náš Pán kráčal po zemi, nepotrebovali sme sviatosti, pretože bol fyzicky prítomný. Keď sa vráti v sláve, nebudeme potrebovať posvätné obrady. Ale v tomto čase, v dobe medzi „už” a „ešte nie” sa podieľame na týchto tajomstvách: „trpezlivo to očakávame”. (*Rim 8, 25*) „Veď stvorenie túžobne očakáva, že sa zjavia Boží synovia.” (*Rim 8, 19*)

Tento postoj očakávania a trvania vyjadrujú mnohé prvky byzantskej liturgie. Kňaz a diakon stoja tvárou na východ. (Ak nie je možné postaviť chrám tak, aby mal svätyňu orientovanú na východ, má sa brať ako východ tá časť, kde je umiestnený prestol.) Pohľadom a orientáciou majú viesť ľudí za sebou. Svätyňa je oddelená ikonostasom, ktorý ukazuje, že tajomstvo slávené v eucharistii je nielen pre tých, ktorí sa zišli na slávenie. Cirkvev nie je iba zhromaždenie tých, ktorí žijú tu a teraz, ale znázorňuje tiež Nebeský Jeruzalem. (*Hebr 12, 22*) Nie je uzavretým samolúbym „zdužením” ona je putujúcim národom, ktorý očakáva „príchod večného života”.

Príprava na liturgiu

Skôr ako sa môže začať príchod do kráľovstva, ľudia musia byť pripravení. Nemôžeme plánovať stretnutie s Bohom, ale môžeme sa na neho pripravovať. Preto oficiálne liturgické texty byzantskej cirkvi hovoria: „*Kňaz s úmyslom sláviť božské tajomstvá je predovšetkým povinný byť zmierený so všetkými a nemať nič proti nikomu, pričom aj srdce, nakoľko len vládze, má si chrániť od zlých myšlienok, od večera má byť zdržanlivý a zotrvať v striednosti až do chvíle svätého tajomstva.*” Modlitba, pôst, uzmierenie – to sú predpoklady pre úprimnú účasť na eucharistii.

Prípravná časť sa začína tým, že sa kňaz a diakon spájajú v modlitbe pred ikonostasom pred začiatkom liturgie. Pred vstupom do svätyne svätých sa otočia k zhromaždeniu a poklonia sa ľuďom – tým sa snažia zmieriť so všetkými a zároveň vyznávajú prítomnosť Krista v zhromaždení.

Keď vstúpia do svätyne, bozkom si uctia prestol – symbol Krista, ktorý zjednocuje všetkých viac ako stôl s jedlom, ktorý zjednocuje tých, čo sa zišli na hostinu. Kňaz a diakon sa začínajú obliekať. Svetlý **stichár** je vlastne oblečenie, ktoré všetci dostávajú pri krste (Ktorí ste v Krista pokrstení, Krista ste si obliekli. *Gal 3, 27*). **Epitrachil** symbolizuje Božiu milosť, ktorú v hojnosti vylieva „*na svojich kňazov. Je to sľa vzácny olej, čo steká na bradu, na Áronovu bradu, čo steká na okraj jeho rúcha.*” (*Ž 133, 2*)

Nakoniec si kňaz oblieka **felón**, ktorý ohlasuje radosť a jas života v Božom kráľovstve. (Ž 132, 9)

Diakon si na stichár dáva **orár** (symbol anjelských krídel), jeho pozdvihnutím vyjadruje naliehavosť diakonátu – služby Božích sluhov. Jeho funkcia pri liturgii je slúžiť, vykonávať manuálne práce. Tak v liturgii pokračuje v práci, ktorú vykonáva v každodennom živote: obsluhovať pri stoloch a starať sa o núdzných. (Sk 6, 1-7)

Proskomídia - príprava darov

Proskomídia (prothesis) svojimi modlitbami a gestami vopred pripravuje mnoho spoločných tém, ktoré sa viažu na verejnú časť eucharistie. Pamiatka, služba, posvätenie, obetovanie: toto všetko sa naznačuje, keď kňaz pripravuje dary chleba a vína. Kopijou krája prosfory (chleby) a usporadúva častice tak, že znázorňujú cirkev na čele s Kristom. Bohorodička, anjeli, svätí, žijúci aj zosnutí, všetci obklopujú „Baránka” (výraz, ktorým sa označuje hlavná a najväčšia častica tohoto chleba).

V prvých storočiach kresťanstva a v niektorých východných cirkvách dodnes kresťania dokazujú hlboké prepojenie medzi ich každodenným životom a liturgiou cirkvi prípravou obetných chlebov (prosfor), ktoré prinášajú do chrámu a dávajú kňazovi so zoznamom mien a úmyslov (intencií), ktoré sa majú v liturgii spomínať. Chlieb, ktorý sa stane pravým telom Krista obetovaného „za všetkých a pre všetko” je obetované týmto telom – cirkvou, ktorá sa schádza na liturgiu. To, že sa stretáva, neznamena, že sa jej členovia otáčajú svetu chrbtom, ale že prinášajú tento svet do Kristovej prítomnosti. Pamätajú na to, čo svet potrebuje.

Väčšinou chránime to, čo si ceníme, a preto sa aj dary zakrývajú osobitnými prikrývkami. Potom sa kňaz modlí za ich prijatie. Po okladzaní týchto darov sa slúžiaci presunú k svätému prestolu.